

De ENCYCLOPEDIA

van de WERELDGESCHIEDENIS

Lannoo

Penguin
Random
House

Senior Editor Jenny Sich

Senior Art Editor Stefan Podhorodecki

Redactie Kelsie Besaw, Michelle Crane,
Sam Kennedy, Anna Streiffert Limerick,
Georgina Palffy, Vicky Richards

Designers Sheila Collins, Mik Gates,
Rachael Grady, Jim Green, Kit Lane,
Gregory McCarthy, Lynne Moulding

Illustratoren Ed Byrne, Dan Crisp, Simon Tegg,
Jack Williams

Beeldresearch Sarah Hopper

Creative Retouching Steve Crozier

Managing Editor Francesca Baines

Managing Art Editor Philip Letsu

Production Editor George Nimmo

Senior Production Controller Samantha Cross

Senior Cover Designer Suhita Dharamjit

Cover Design Development Manager

Sophia MTT

Senior DTP Designer Harish Aggarwal

Redactie cover Priyanka Sharma, Saloni Singh

Uitgever Andrew Macintyre

Art Director Karen Self

Associate Publishing Director Liz Wheeler

Publishing Director Jonathan Metcalf

Bijdragen Simon Adams, Peter Chrisp,
Amani Gordon, Susan Kennedy, Ann Kramer,
Seun Matiluko, Lizzie Munsey

Adviseur Philip Parker

Specialisten dr. Fozia Bora,

dr. Vivian Delgado, prof. Steven Hooper,

dr. Jagjeet Lally, dr. Andy Pearce,

dr. Caroline Dodds Pennock, dr. Leon Rocha,

Robin Walker, dr. Ogechukwu Williams,

prof. Jamie Wilson

Oorspronkelijke titel

Explanatorium of history

Oorspronkelijke uitgever

Dorling Kindersley Limited

One Embassy Gardens, 8 Viaduct Gardens,

London, SW11 7BW

Copyright © 2021 Dorling Kindersley Limited

A Penguin Random House Company

Copyright © Nederlandse vertaling

Uitgeverij Lannoo nv, Tiel, 2022

Vertaling: Sander Buesink

Boekverzorging: Asterisk*, Amsterdam

ISBN: 978 94 014 8520 3

D/2022/45/183

NUR: 212, 242

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u
regelmatig een nieuwsbrief met informatie
over nieuwe boeken en met interessante,
exclusieve aanbiedingen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze
uitgave mag worden veelelvoudigd en/
of openbaar gemaakt door middel van druk,
fotokopie, microfilm of op welke andere wijze
ook, zonder schriftelijke toestemming
van de uitgever.

ONTSTAAN VAN DE MENSHEID

- 10 Tijdljn van de **prehistorie**
- 12 Menselijke **evolutie**
- 14 De eerste **werktuigen**
- 16 Mensen trekken weg
uit Afrika
- 18 Vroege mensen **maken vuur**
- 20 Vroege **kunst**
- 22 Het ontstaan van **cultuur**
- 24 **Hutten** bouwen
- 26 **Landbouw** verandert
alles
- 28 Bouw van de **eerste**
dorpen
- 30 **Mysterieuze megalieten**

BEGIN VAN DE BESCHAVING

- 34 Tjdljn van de **oudheid**
- 36 Uitvinding van het
pottenbakken
- 38 De **bronstjd** begint
- 40 **Het wiel** wordt uitgevonden
- 42 De eerste **steden**
- 44 **Het schrift** schrijft
geschiedenis
- 46 Een koninkrijk aan **de Nijl**
- 48 **De farao's** heersen in Egypte
- 50 **Nubië** wedijvert met Egypte
- 52 **Epische strijd**
- 54 Het begin van de **ijzertijd**
- 56 **De Feniciërs** bevaren de
zeeën
- 58 Graaien naar **geld**
- 60 Perzië als **grootmacht**
- 62 Het ontstaan van de
democratie

MIX
Papier | Ondersteunt
verantwoord bosbeheer
FSC® C018179

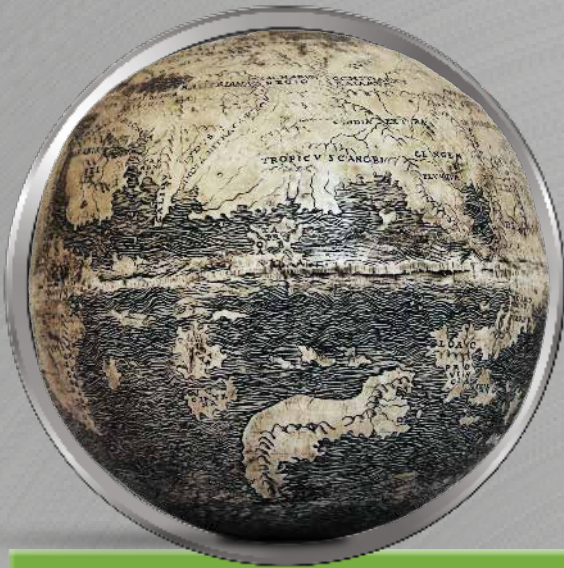
BLOEIENDE HANDEL

- 64 Oud-Griekse **mythen**
- 66 **Alexander de Grote**
- 68 Het eerste **Indiase rijk**
- 70 De Qindynastie
verenigt China
- 72 **De zijderoute** tussen oost
en west
- 74 **Het boeddhisme**
doorkruist Azië
- 76 **Meso-Amerikaanse**
beschavingen
- 78 **Woestijnlijnen**
- 80 De **Kelten** domineren Europa
- 82 De **Romeinen** stichten
een rijk
- 84 Oud-Romeinse **bouwkunde**

- 88 Tijdlijn van de
middeleeuwen
- 90 **Barbaren** bestormen Europa
- 92 **Byzantijnse Rijk**
- 94 **De islam** in opmars
- 96 **Polynesiërs** bevaren de
Stille Oceaan
- 98 De wereld van **de Maya's**
- 100 De gouden eeuw van
het Chinese Keizerrijk
- 102 **Het buskruit** en de nieuwe
oorlog
- 104 **De Vikingen** plunderen en
handelen
- 106 **De islamitische wetenschap**
verspreidt kennis
- 108 **De Chola's** stichten een
Indiaas rijk
- 110 **Kunstwerk**
- 112 **Japan** in de Heianperiode

- 114 **Afrikaanse rijken**
- 116 De Christelijke **Kerk**
wordt machtiger
- 118 Middeleeuwse **ridders** in
dienst
- 120 **Kruistochten**
- 122 De **Mongolen** veroveren Azië
- 124 Inheemse **Noord-**
Amerikanen
- 126 Een rijk gebouwd op **zout**
en **goud**
- 128 **Verloren koninkrijk**
- 130 Het rijk van de **Azteken**
- 132 **De Inca's** en hun rijk in de
bergen
- 134 **Handelen** in Europa
- 136 **De pest** in Europa
- 138 De **Mingdynastie**
bestuurt China
- 140 Bij de **tijd**

INHOUD

UITBREIDING VAN RIJKEN

- 144 Tijlijn van de **vroegmoderne wereld**
- 146 De **renaissance** en haar nieuwe ideeën
- 148 **De wereld** in kaart gebracht
- 150 De **Joseondynastie** aan de macht in Korea
- 152 **De drukpers** verspreidt ideeën
- 154 De westerse **kerk** wordt opgesplitst
- 156 Spaanse **invasie** in de Amerika's
- 158 Het **koninkrijk Benin**
- 160 De **Ottomanen** stichten een rijk
- 162 **Europese kolonisten** in Noord-Amerika
- 164 **Safawidische pracht**

- 166 De **Qingdynastie** aan de macht in China
- 168 **Shoguns** geven Japan vorm
- 170 **Piraten** maken de zeeën onveilig
- 172 De **mogols** verenigen India
- 174 De moderne **wetenschap** komt op
- 176 **Natuurobservatie**
- 178 Absolute **monarchen**
- 180 **Peter de Grote** hervormt Rusland
- 182 Het tijdperk van de **Verlichting**
- 184 De trans-Atlantische **slavenhandel**
- 186 De VS vechten voor **onafhankelijkheid**
- 188 **Revolutie** in Frankrijk

OPKOMST VAN DE INDUSTRIE

- 192 Tijlijn van het **industriële tijdperk**
- 194 **Napoleon** op oorlogspad
- 196 De kolonisatie van **Australië**
- 198 **Abolitionisten** strijden tegen de slavernij
- 200 **Latijns-Amerika** wordt onafhankelijk
- 202 De industriële **revolutie**
- 204 **Een nieuw tijdperk**
- 206 **Revolutie** in Europa
- 208 Het ontstaan van de **moderne chirurgie**
- 210 **Zoeloe krijgers** verdedigen hun rijk
- 212 Amerika breidt uit naar **het westen**
- 214 Verdreven uit hun **thuisland**
- 216 Britse overheersing in **India**

TECHNOLOGISCHE VOORUITGANG

- 218 De **trein** komt op stoom
- 220 **Burgeroorlog** in de Verenigde Staten
- 222 **Japan** opent de grenzen
- 224 Veiligere **steden**
- 226 **Een leven lang werken**
- 228 Einde van het keizerrijk **China**
- 230 Europa koloniseert **Afrika**
- 232 **Communicatie** via nieuwe verbindingen
- 234 **De auto** zet de wereld in beweging
- 236 Een nieuw leven in **Amerika**
- 238 **Winkelen** tot je erbij neervalt
- 240 **Einde van de Endurance**
- 242 **Vliegen** rond de wereld
- 244 **Kolenmijnen** voeden de industrie
- 246 **Vrouwen** verwerven kiesrecht
- 250 Tijdlijn van de **moderne wereld**
- 252 **Machines** in de oorlog
- 254 **Verwoesting**
- 256 Oorlog verandert de **samenleving**
- 258 **Revolutie** in Rusland
- 260 De **crisisjaren 1930** hakken er stevig in
- 262 **Fascisme** in Europa
- 264 Oorlog over de **hele wereld**
- 266 **De oorlog** aan het thuisfront
- 268 De **Holocaust**
- 270 Het splijten van **atomen**
- 272 De **scheiding** van India
- 274 De stichting van **Israël**
- 276 De wereld in de **Koude Oorlog**
- 278 **Communisme** in China
- 280 De strijd voor **burgerrechten**
- 282 Rebelse **tieners**
- 284 **Bevrijding** in Afrika
- 286 Race naar de **maan**
- 288 **Computers** en de digitale revolutie
- 290 Einde van de **Koude Oorlog**
- 292 **Apartheid** verdeelt Zuid-Afrika
- 294 **Rondje om de aarde**
- 296 De wereld **online**
- 298 **China** wordt een grootmacht
- 300 Overal **globalisering**
- 302 **Eten op afstand**
- 304 De **klimaatcrisis**

REFERENTIES

- 306 Woordenlijst
- 310 Register
- 318 Dankbetuiging

TIJDLIJN VAN DE OUDHEID

Zo'n 6000 jaar geleden werden de eerste steden gebouwd in Mesopotamië, in West-Azië. Kort daarna ontsprongen er beschavingen in Egypte, de Indusvallei, China en Meso-Amerika – los van elkaar. Europa maakte eerst de bronstijd door en later de ijzertijd, en tegen het eind van die periode waren in Griekenland en Rome invloedrijke beschavingen ontstaan.

ca. 3500 v.C.

Het wiel
In Mesopotamië wordt het wiel uitgevonden, als hulp bij het pottenbakken. Later wordt het daar en in Oost-Europa gebruikt om karretjes te maken.

4000 v.C.

ca. 4000 v.C.
Eerste steden

De eerste steden worden gebouwd in Soemer, in Mesopotamië. De stad Uruk heeft op het hoogtepunt in 3100 v.C. al 40.000 inwoners.

OLMEEKS STENEN HOOFD

ca. 1250 v.C.
De Olmeken
De Meso-Amerikaanse Olmeken bouwen piramidevormige aarden heuvels voor ceremonies en rituelen en maken enorme stenen beelden van hun goden en leiders.

ca. 1200 v.C.

Begin van de ijzertijd
Het bewerken van ijzer om wapens en werktuigen te maken begint in West-Azië en verspreidt zich langzaam naar Europa, Azië en Afrika.

ca. 1000 v.C.

Fenicische handel
De eerste Fenicische kolonie wordt gesticht bij Kition in Cyprus. Er zouden er nog vele volgen. De Feniciërs waren rijke handelaren in het Middellandse Zeegebied.

RECONSTRUCTIE ISITARPOORT IN BABYLON

ca. 1200 v.C.

Einde van de Myceense beschaving
De oud-Griekse Myceense beschaving ontstaat rond 1650 v.C. en gaat ten onder na een aanval van de Zeevolken, die ook Egypte aanvallen.

934 v.C.

Nieuw-Assyrische Rijk
Het Nieuw-Assyrische Rijk is dominant in West-Azië. In 671 v.C. wordt zelfs Egypte veroverd.

ALEXANDER VECHT TEGEN DE PERZEN BIJ ISJUS

336-323 v.C.

Alexander de Grote
Alexander van Macedonië sticht een enorm Grieks rijk, van Griekenland en Egypte tot aan de grenzen van India, waarbij hij ondertussen het machtige Perzische Rijk veroverd.

ROMULUS EN REMUS DRINKEN BIJ EEN WOLVIN

ca. 900 v.C.

Griekse stadstaten
De eerste stadstaten in Griekenland ontstaan in Sparta en bij de oostelijke Egeïsche Zee. Ze groeien uit tot politieke, economische en culturele centra.

559 v.C.

Achaemeniden uit Perzië
Onder het bewind van Cyrus de Grote breidt het Perzische Rijk zich uit tot het grootste rijk dat – tot dan toe – ooit heeft bestaan.

753 v.C.

Stichting van Rome
Volgens de legende wordt Rome gesticht door de tweeling Romulus en Remus, die werden gevoed door een wolvin nadat hun oom, een koning, opdracht had gegeven om ze te laten ombrengen.

ca. 563-483 v.C.

De Boeddha
Gautama Boeddha ontwikkelt een nieuwe levenswijze, het latere boeddhisme. Ashoka de Grote van India verspreidt de nieuwe religie.

HET PARTHENON, ATHENE

508 v.C.

Democratie
Na een paar mislukte pogingen stichten de Grieken in Athene de eerste democratie in de geschiedenis.

230-221 v.C.

China verenigd
Dankzij koning Zheng van Qin wordt China voor het eerst verenigd. Zheng krijgt de titel Qin Shi Huang, wat 'eerste keizer' betekent.

**MINOÏSCHE
BRONZEN
STIERENSPRINGER**

ca. 3100 v.C.
Egypte verenigd
Narmer (ook bekend als Menes),
heerser van Opper-Egypte,
veroverd Neder-Egypte. Het land
is voor het eerst verenigd.

ca. 2686-2181 v.C.
Het oude koninkrijk Egypte
De Egyptische samenleving
bloeit op, in Gizeh worden
de grote piramides
opgetrokken. De Egyptische
invloed strekt zich over de
Nijl uit naar Nubië.

3400-3200 v.C.
Eerste geschriften
De eerste pictografische
schriftsystemen zijn
voorzichtig in opkomst in
Mesopotamië en Egypte.

ca. 3300 v.C.
Begin van de bronstijd
Mensen beginnen werktuigen en wapens van brons te
maken, in West-Azië en Griekenland. Brons, een legering
van koper en tin, is harder en duurzamer dan
vroegere metalen.

DE SFINX EN DE PIRAMIDE VAN CHEOPS

ca. 1500 v.C.
Bantoevolkeren
Bantoevolkeren uit West-
Afrika zijn zuidwaarts naar
het Centraal-Afrikaanse
regenwoud getrokken en
bereiken het Grote
Merengebied rond 1000 v.C.

1792-1750 v.C.
Koning Hammurabi
Hammurabi, heerser van
Babylon, veroverd het
grootste deel van
Mesopotamië. De code van
Hammurabi, geschreven
rond 1750 v.C., is het meest
uitgebreide wetboek in
West-Azië.

ZEGEL UIT HARAPPA

ca. 2600 v.C.
Indusbeschaving
De steden Harappa en Mohenjo-Daro
worden gebouwd door een beschaving
in de Indusvallei. Ze hebben leemstenen
muren en de straten worden aangelegd
in een rasterpatroon.

ca. 1766 v.C.
Shangdynastie
De Shangdynastie wordt
gesticht door koning Tang.
Het bijbehorende
pictografische schrift is de
voorloper van de moderne
Chinese alfabetten.

ca. 2000 v.C.
Minoïsche beschaving
De Minoërs stampen de eerste
Europese steden uit de grond op
het Griekse eiland Kreta. Ze
handelen in olijven, wol en
andere landbouwproducten.

2334-2279 v.C.
Sargon van Akkad
Sargon de Grote sticht het allereerste rijk
ter wereld, met als uitvalsbasis Akkad in
zuidelijk Mesopotamië.

GUPTAMUNT

400 n.C.

ca. 33 n.C.
Ontstaan van het christendom
Dit is het jaar waarin Jezus, bij wie
het christendom begon, volgens de
overlevering overleed.

27 v.C.
Romeinse Rijk
Augustus, neefje van Julius
Caesar en heerser van Rome,
sticht een monarchie. Hij noemt
zichzelf *princeps* (eerste burger);
zijn opvolgers werden *imperator*
(keizer) genoemd.

313 n.C.
Christelijk Rome
De Romeinse keizer
Constantijn de Grote
begint het christendom te
gedogen. Vervolging is
niet meer aan de orde en
beking niet meer
strafbaar.

380-414 n.C.
Het Guptarijk
Chandragupta II heerst over het
Guptarijk, in Noord- en Oost-
India. De Gupta's zijn vrome
hindoes - rond deze tijd worden
de eposen *Ramayana* en
Mahabharata in hun definitieve
vorm gegoten.

**STANDBEELD VAN
AUGUSTUS**

DE FARAO'S HEERSEN IN EGYPTE

De oude Egyptenaren geloofden - als eerste volk - dat hun heersers godkoningen waren. Deze farao's waren verantwoordelijk voor het evenwicht in de kosmos en hadden ook na hun dood nog invloed op de gang van zaken in Egypte. Het lichaam van de farao werd gemummificeerd zodat de ziel veilig naar het hiernamaals kon afreizen.

Het hele lichaam werd in linnen gewikkeld, dat vervolgens aan elkaar werd gelijmd met hars.

- 1 HET LICHAAM WASSEN**
Het lichaam van de farao wordt gewassen met zoete palmwijn en afgespoeld met water uit de Nijl. De hersenen, die werden gezien als een nutteloos orgaan, werden met een haak uit het hoofd gehaald.

- TOETANCHAMON**
Farao Toetanchamon was nog maar 19 jaar oud toen hij in 1324 v.C. overleed. Hij werd gemummificeerd en begraven in een grote graffombe met alle bezittingen, waaronder spelletjes en kleren, die hij nodig zou hebben in het hiernamaals.

Gedroogde organen werden in vazen bewaard voor het hiernamaals.

Deze amulet staat symbool voor hemelgod Horus, die een valkenkop had.

Op het hart van Toetanchamon ligt een heilige pillenkever met een aantal spreuken.

- 2 ORGANEN WEGHALEN**
De organen worden weggehaald via een snee in het lichaam. De lever, longen, maag en darmen worden in natron gelegd, een zout, om uit te drogen. Het hart blijft achter, want daar zitten de emoties en intelligentie van de mens.

- 3 DROGEN EN VULLEN**
Het lichaam wordt bedekt met natron en droogt uit. Na veertig dagen wordt het lijk weer gewassen met Nijlwater en gevuld met kruiden, zodat het er levend uitziet. De huid wordt soepel gehouden met olie.

De balsem werd bewaard en begraven bij het lichaam.

- 4 IN LINNEN WIKKELEN**
Elk deel van het lichaam wordt in lange stroken linnen gewikkeld, met daartussen magische amuletten die de farao moeten beschermen op zijn tocht naar het hiernamaals.

Giergodin Nekhbet en cobragodin Wadjet, de beschermvrouwen van Egypte, beschermen de farao.

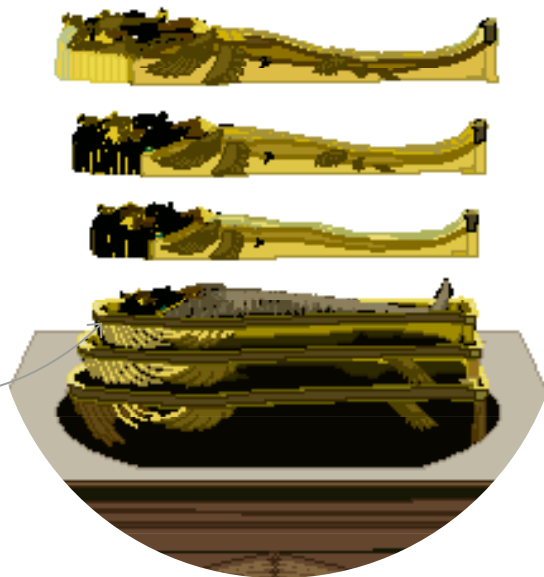
Toetanchamon wordt afgebeeld met een gestreepte hoofddoek, zoals veel farao's.

LICHT HART

Na de dood moest de farao door de onderwereld naar het hiernamaals reizen. Om dat paradijs te bereiken, moest zijn hart zuiver zijn. De jakhalsgod Anubis woog het hart en vergeleek het met de veer der waarheid. Was het hart lichter dan de veer, dan liet Osiris, god van de onderwereld, de ziel passeren. Was het hart zwaarder, dan werd het opgegeten door de krokodillengodin Ammit en hield de ziel op te bestaan.

De binnenste kist is van goud, de buitenste zijn van verguld hout.

6 KISTEN STAPELEN

Er zitten drie kistkoffers en een stenen sarcofaag om de mummie heen, die ook nog in drie vergulde sarcofagen worden geplaatst en in een geverfde graftombe gelegd. De opstapeling van kisten moest zorgen voor een soepele transformatie van mens naar god.

5 GOUDEN DODENMASKER

Het dodenmasker zorgt ervoor dat het gezicht bewaard blijft. Het is gemaakt van 10 kg geslagen goud en ingelegd met lapis lazuli, turkoois en carneool. De oude Egyptenaren geloofden dat de goden een huid van goud hadden.

DE VIKINGEN PLUNDEREN EN HANDELEN

BERSERKER

Berserkers waren gevreesde Viking-krijgers. Naar verluidt beten ze in hun schilden om zichzelf op te hitsen voor de veldslag. Dit schaakstuk van walrusivoor werd in Noorwegen gemaakt toen de Vikingperiode al voorbij was, wat erop wijst dat de reputatie van de angstaanjagende krijgers voortleefde.

Geheven zwaard

LANGEAFASTANDSHANDEL

De Zweedse Vikingen gebruikten de Russische rivieren als handelsroutes, tot aan de Zwarte Zee en de islamitische wereld. Ze ruilden barnsteen, huiden en slaven voor

Arabische zilveren munten, zijde en kruiden, en hadden weegschaaltjes bij zich om de waarde van munten vast te stellen.

Arabisch schrift op een zilveren munt uit Zweden

VIKINGHUIZEN

Als de mannen gingen plunderen, hielden de vrouwen het huishouden en de boerderij draaiende. Ze weefden onder andere kleren en zeilen. Vikinghuizen bestonden uit een grote ruimte, die werd gedeeld door mensen en dieren.

Rovende Vikingen teisterden Europa in de 9de eeuw. Ze konden elk moment toeslaan. Met hun lange schepen zeilden ze vanuit Denemarken, Noorwegen en Zweden naar buitenlandse kustplaatsen. Sommigen bleven hangen en stichtten gemeenschappen in Engeland, Ierland, Schotland en Frankrijk. De Vikingen waren ook handelaren en ontdekkingsreizigers. Ze dreven handel met de Arabieren en staken de Atlantische Oceaan over naar IJsland en Groenland. Ze bereikten zelfs Newfoundland, in Canada, en werden zo de eerste Europeanen in Noord-Amerika.

▶ VIKINGSCHIP

Dit is een replica van een vikingschip, een lang, smal schip dat stevig, snel en wendbaar was. Er zat een groot, vierkant stoffen zeil op voor de langere zeereizen. Deze schepen waren gebouwd op grote oceaangolven, maar de Vikingen voeren ook over rivieren naar het Europese binnenland.

Aan de voorkant van het schip was vaak een drakenkop bevestigd – een angstaanjagend gezicht voor wie het schip zag aankomen vanaf de kust.

Overlappende houten planken voor een stevige, flexibele romp

Het zeil kon worden opgerold tegen het rondhout, dat op het dek werd bewaard.

ROEIEN

Dicht bij de kust, of als er geen wind stond, werd het zeil naar beneden gehaald en moest er worden geroeid. De grootste schepen hadden tot 80 man bemanning. Tijdens het roeien zaten ze op kisten met hun spullen, met naast zich een strijdbijl.

De zeilen waren gemaakt van wol en vaak roodgeverfd.

De lange houten roeiriemen werden door gaten in de zijkant naar buiten gestoken.

TIJDLIJN VAN DE VROEGMODERNE WERELD

Veel van de kenmerken van onze huidige maatschappij zijn ontstaan in de vroegmoderne tijd. Voor het eerst stonden alle continenten in contact met elkaar; er ontstond een intensieve uitwisseling van goederen en ideeën. Over de hele wereld experimenteerden creatieve denkers met nieuwe manieren om de maatschappij in te richten.

1435

1438

Het Incarijk
Onder keizer Pachacutec wordt het Incarijk in het Zuid-Amerikaanse Andesgebergte snel uitgebreid.

KETENEN

1526

Eerste trans-Atlantische slavenschip
Tot slaaf gemaakte Afrikanen worden met een Portugees schip over de Atlantische Oceaan naar Brazilië vervoerd, het begin van een 344 jaar durende mensenhandel.

1519

Eerste zeilreis rond de wereld
Met steun van de Spaanse kroon onderneemt de Portugees Ferdinand Magellaan met drie schepen een reis om de wereld. Een van de schepen voltooit de reis ook daadwerkelijk, in 1522.

1519

Amerikaanse invasie
De Spanjaard Hernán Cortés onderwerpt de Azteken in Mexico. Tussen 1531-1535 moet ook het Incarijk in Peru eraan geloven, als Francisco Pizarro binnenvallt.

1526

Het Mogolrijk
Onder leiding van Babur I, een directe afstammeling van Djenghis Khan, vallen de islamitische mogols India binnen vanuit Afghanistan. Het rijk dat ze stichten, komt pas in 1857 ten val.

KEIZER SHUNZHI

1618

Dertigjarige Oorlog
In het Heilige Roomse Rijk in Europa voeren de katholieken en de protestanten oorlog. Alle Europese grootmachten, op Engeland na, doen mee aan het dertig jaar durende conflict.

1643

Lodewijk XIV gekroond
De jonge Lodewijk XIV wordt koning van Frankrijk en blijft dat tot 1715. Hij is zijn hele regeerperiode bezig om de invloed en het aanzien van de Fransen in Europa te vergroten.

1644

Nieuwe dynastie in China
Het Mantsjoevolk uit een gebied ten noorden van China grijpt de macht in het land. Het is het begin van een nieuwe, niet-Chinese dynastie, die pas in 1911 door een revolutie wordt verdreven.

BELEGERING VAN FORT BUSANJIN

1568

Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden
Onder leiding van Willem van Oranje komen de protestantse Nederlanden in opstand tegen de katholieke Spaanse overheersers. In 1579 wordt een onafhankelijke republiek opgericht, die in 1648 internationaal wordt erkend.

1592

Japan valt Korea binnen
Hideyoshi, heerser van Centraal-Japan, valt twee keer Korea binnen, zonder succes. In 1598 wordt zijn leger definitief verslagen.

JAMESTOWN

1600

Oost-Indische Compagnie
De Engelsen richten een handelsbedrijf op voor het Indische Oceaan gebied. Tussen 1757 en 1858 ontstaat er een enorm rijk, zowel commercieel als geografisch.

1607

Jamestown
De eerste permanente Engelse nederzetting in Amerika wordt gesticht in Jamestown aan de rivier de James, in het huidige Virginia.

ca. 1439
Boekdrukkunst
 De Duitse drukker Johannes Gutenberg gebruikt als eerste Europeaan losse letters om boeken te drukken.

KRIJGERBEELDJE UIT BENIN

1453
Ottomaanse Rijk
 De Ottomanen uit Turkije veroveren Constantinopel - het einde van het Byzantijnse Rijk - en stichten hun eigen rijk, dat delen van West-Azië, Europa en Afrika beslaat.

1464
Het Songhairijk
 Sunni Ali wordt koning van Songhai, in de westelijke Sahel. Hij verovert de handelssteden Timboektoe en Djenné en sticht een uitgestrekt rijk in West-Afrika.

SAFAWIEDENTEGEL

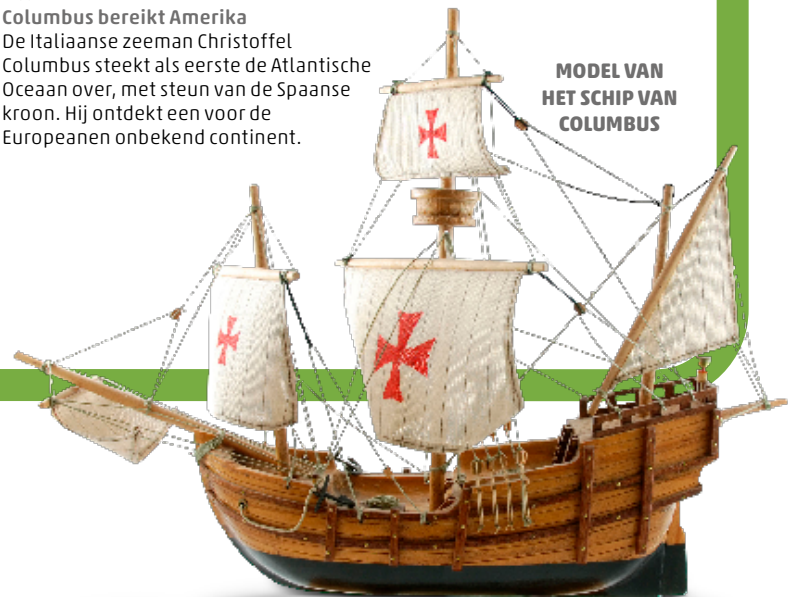
ca. 1440
Opkomst van Benin
 Ewuare de Grote wordt oba of koning van de stadstaat Benin in West-Afrika. Hij verovert niet alleen meer grondgebied, maar investeert ook in religie en kunst.

1501
Het Safawiedenrijk
 Onder het bewind van Ismail I grijpen de Safawieden de macht in Iran. Het is de eerste inheemse dynastie in het land sinds de ondergang van het Sassanidenrijk in 651.

1480
Moskou verdrijft de Tataren
 Ivan III weigert tribuut te betalen aan de Mongoolse Gouden Horde. Moskou breidt zich als onafhankelijk groothertogdom uit over Rusland.

1492
Columbus bereikt Amerika
 De Italiaanse zeeman Christoffel Columbus steekt als eerste de Atlantische Oceaan over, met steun van de Spaanse kroon. Hij ontdekt een voor de Europeanen onbekend continent.

MODEL VAN HET SCHIP VAN COLUMBUS

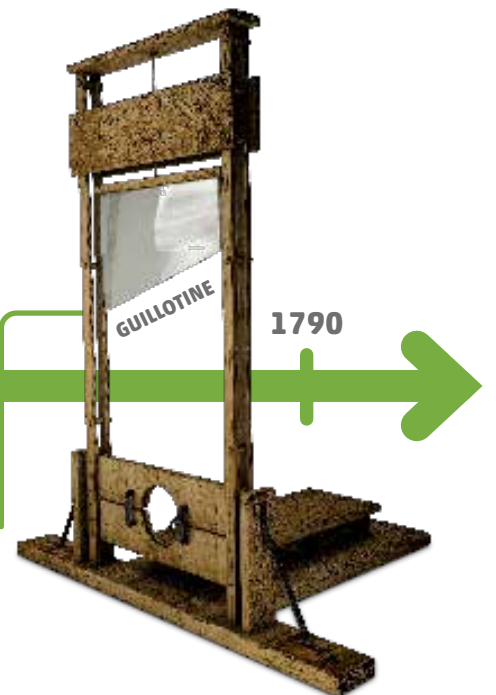
1517
De Reformatie
 De Duitse priester Maarten Luther neemt het op tegen de Katholieke Kerk in Duitsland en ontketent een protestantse revolutie in heel Europa.

1492
De Reconquista
 De Spaanse katholieke monarchen Isabella en Ferdinand veroveren Granada en maken een einde aan de islamitische overheersing in delen van Spanje en Portugal, die sinds de achttiende eeuw heeft geduurd.

1682
Peter de Grote
 Peter wordt tsaar van Rusland. In 1703 sticht hij de nieuwe hoofdstad Sint-Petersburg en in 1721 het Russische Rijk. Hij regeert tot 1725.

1768
De reizen van kapitein Cook
 De Britse kapitein James Cook maakt zijn eerste van drie reizen in het Stille Oceaan gebied. Hij neemt plantkundigen, kunstenaars en astronomen mee en bezoekt Tahiti, Nieuw-Zeeland, Australië en Hawaï.

1776
Amerika onafhankelijk
 Het conflict tussen de Britten en hun 13 Noord-Amerikaanse koloniën mondt in 1775 uit in een oorlog. Een jaar later verklaren de Amerikanen zich onafhankelijk, in 1781 geven de Britten zich gewonnen. In 1783 is de onafhankelijkheid een feit.

PETER DE GROTE

1757
Britten in India
 Robert Clive leidt de Britse Oost-Indische Compagnie naar de overwinning op de Bengaalse koning Siraj ud-Daulah. Het is het eerste gebied dat de Britten veroveren op het Indische subcontinent.

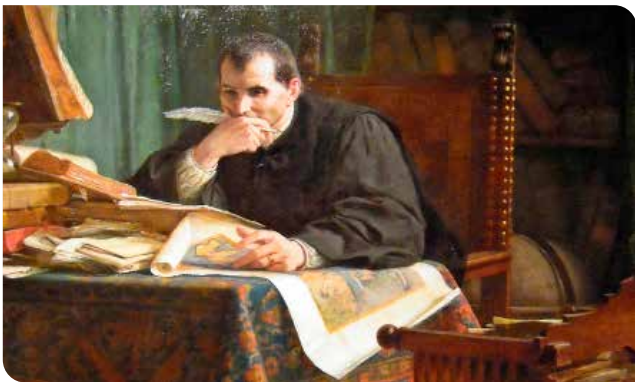
1789
Fransen Revolutie
 Met de bestorming van de Bastille, een gevangenis in Parijs, is de Franse Revolutie een feit. In 1792 wordt er een republiek uitgeroepen; een jaar later wordt Lodewijk XVI geëxecuteerd.

ARCHITECTUUR EN BOUWKUNDE

De koepel van de kathedraal van Florence in Italië, voltooid in 1436, was de grootste in Europa sinds de oude Romeinse tijd. Architect Filippo Brunelleschi bestudeerde de Romeinse gebouwen voor hij aan dit ontwerp begon.

POLITIEKE IDEEËN

Een van de belangrijkste boeken uit de renaissance was *Il Principe* van de Italiaanse diplomaat Niccolò Machiavelli. In dat boek legt hij uit hoe je als heerser aan de macht komt en blijft. Het idee dat politieke sluwheid belangrijker was dan goed leiderschap was schokkend, maar ook invloedrijk.

NIEUWE KUNST

Geïnspireerd door de vondst van levensechte oud-Griekse beelden begonnen kunstenaars zich af te zetten tegen de stijve middeleeuwse kunst. Mensen en de natuur werden realistisch afgebeeld. Dit 5,17 meter hoge beeld van de Bijbelse David, door kunstenaar Michelangelo uit één blok marmer gehakt, is een renaissanceklassieker.

► LEONARDO'S MECHANISCHE LEEUW

Leonardo da Vinci, kunstenaar, wetenschapper en bouwkundige, is een van de beroemdste figuren uit de renaissance. Deze mechanische leeuw was een geschenk voor de koning van Frankrijk. Bij een officiële ceremonie liep het dier naar de koning toe om bloemen aan te bieden. Deze reconstructie op ware grootte is gebaseerd op de originele schetsen.

De tong was gemaakt van een apart stuk hout.

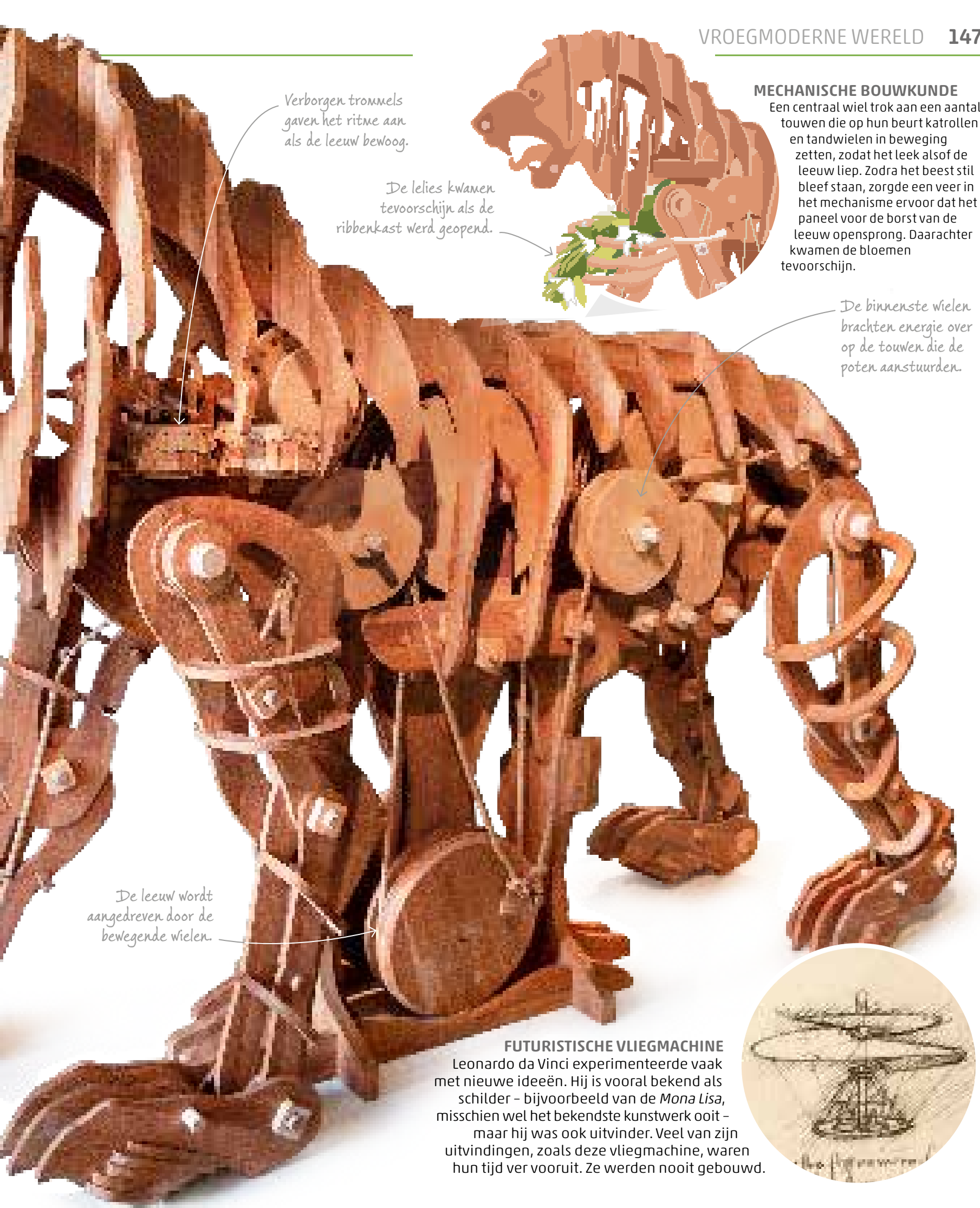

DE RENAISSANCE EN HAAR NIEUWE IDEEËN

De renaissance ('wedergeboorte') betekende een omslag in het denken van de mens. Het begon in de 15de eeuw, toen Europese kunstenaars en geleerden de kunst, architectuur en geschriften van de oude Grieken en Romeinen herontdekten. Daar kwam een schat aan nieuwe ideeën uit voort over schilderkunst, beeldende kunst en bouwkunde – en ook de politiek en de wetenschap zouden nooit meer hetzelfde zijn.

De uitstekende ribben geven het beeld levensechte diepte en detail.

Verborgen trommels gaven het ritme aan als de leeuw bewoog.

De lelies kwamen tevoorschijn als de ribbenkast werd geopend.

MECHANISCHE BOUWKUNDE

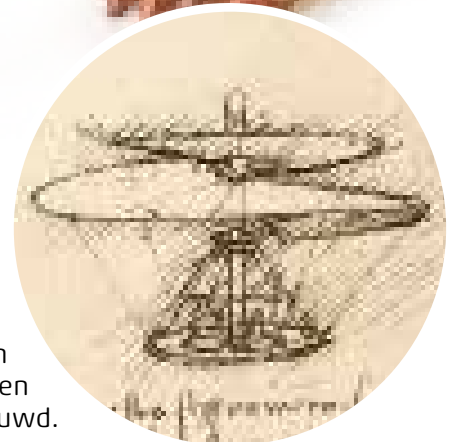
Een centraal wiel trok aan een aantal touwen die op hun beurt katrollen en tandwielen in beweging zetten, zodat het leek alsof de leeuw liep. Zodra het beest stil bleef staan, zorgde een veer in het mechanisme ervoor dat het paneel voor de borst van de leeuw opensprong. Daarachter kwamen de bloemen tevoorschijn.

De binnenste wielen brachten energie over op de touwen die de poten aanstuurden.

De leeuw wordt aangedreven door de bewegende wielen.

FUTURISTISCHE VLEGMACHINE

Leonardo da Vinci experimenteerde vaak met nieuwe ideeën. Hij is vooral bekend als schilder - bijvoorbeeld van de *Mona Lisa*, misschien wel het bekendste kunstwerk ooit - maar hij was ook uitvinder. Veel van zijn uitvindingen, zoals deze vliegmachine, waren hun tijd ver vooruit. Ze werden nooit gebouwd.

COMMUNICATIE VIA NIEUWE VERBINDINGEN

Dankzij de uitvinding van de telegraaf in de jaren 1830 konden schriftelijke boodschappen voortaan als elektrische signalen door kabels worden **verstuurd**. Later die eeuw kwamen er nieuwe technologieën zoals de telefoon, die mensen in staat stelde om rechtstreeks met elkaar te praten en informatie te delen over grote afstanden.

De beller praatte in het mondstuk van de handset.

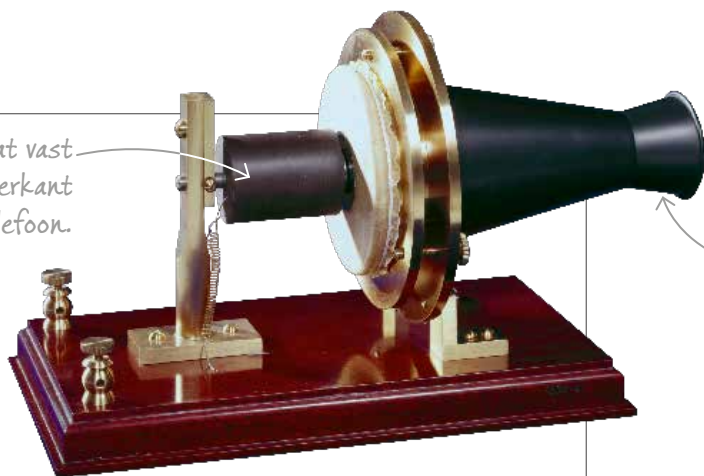
► VROEGE TELEFOONS

De eerste telefoons waren rechthoekige blokken met losse oor- en mondstukken. In 1892 bracht het Zweedse bedrijf Ericsson het afgebeelde model op de markt. De losse delen waren hier samengevoegd in een handset. Het toestel bleek razend populair en werd de standaard voor telefoons met snoer.

BELLETJE PLEGEN

Bellen was vroeger een stuk ingewikkelder dan in het mobiele tijdperk van nu. Je moest de handset optillen en aan de telefooncentrale doorgeven welk nummer je wilde bellen. De telefonist verbond je door.

De draad zat vast aan de achterkant van de telefoon.

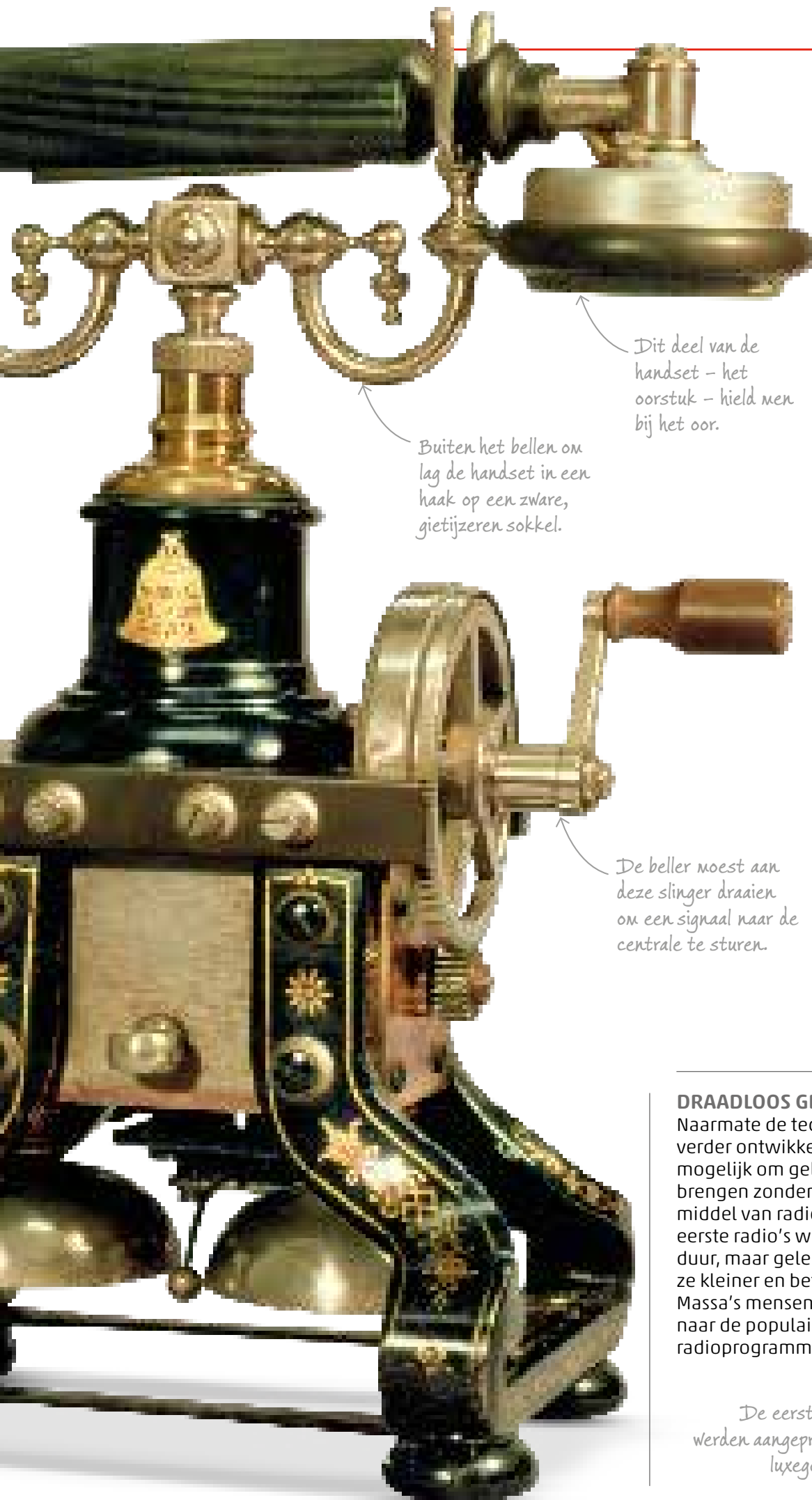
De beller praatte in de zender aan deze kant.

DE UITVINDING VAN DE TELEFOON

De eerste telefoon werd in 1876 uitgevonden door Alexander Graham Bell. Hij bestond uit twee delen. De zender (zie hierboven) zette geluid om in een elektrisch signaal. Het signaal werd door een draad naar de ontvanger geleid, die de elektriciteit weer omzette in geluid.

Deze bel rinkelde als er een signaal vanuit de telefooncentrale binnenkwam.

Dit deel van de handset – het oorstuk – hield men bij het oor.

Buiten het bellen om lag de handset in een haak op een zware, gietijzeren sokkel.

De beller moest aan deze slinger draaien om een signaal naar de centrale te sturen.

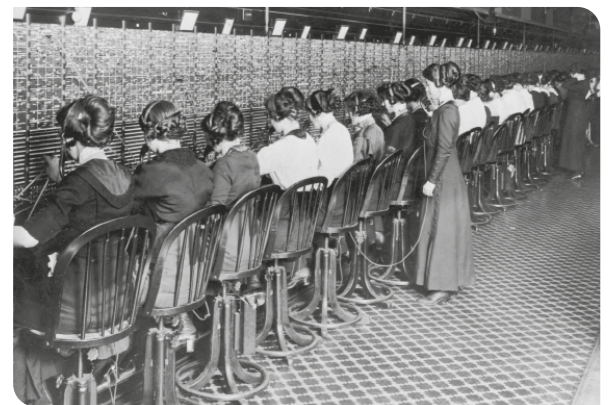
DE ATLANTISCHE OCEAAN OVER

De HMS *Agamemnon* legde in 1858 elektrische bekabeling op de zeebodem. Na een paar weken viel de verbinding weg, en pas in 1866 werd de volgende poging gedaan. Uiteindelijk kon de kabel tot acht woorden per minuut overbrengen.

HET SCHAKELPANEEL

Vroeger waren telefoons verbonden met enorme panelen vol met stoppen: de schakelborden. Die werden bediend door telefonisten die het snoer van de beller fysiek in verbinding brachten met de stop van het nummer dat hij of zij wilde bereiken.

DRAADLOOS GELUID

Naarmate de technologie zich verder ontwikkelde werd het mogelijk om geluid over te brengen zonder snoeren – door middel van radiosignalen. De eerste radio's waren zwaar en duur, maar geleidelijk werden ze kleiner en betaalbaarder. Massa's mensen luisterden naar de populairste radioprogramma's.

De eerste radio's werden aangeprezen als luxegoederen.

DE WERELD ONLINE

Door de snelle opkomst van het internet en het wereldwijde web is de manier waarop mensen met elkaar communiceren veranderd. Het is nu veel makkelijker om informatie te vinden en te delen. Met het internet kunnen we de wereld verkennen en dankzij sociale media blijven we in contact. Miljarden mensen zijn nu online aanwezig.

▼ ONLINE LEVEN

Door de smartphone is het leven voor veel mensen deels verplaatst naar de enorme internationale gemeenschap op het internet. Alles wat we doen, zeggen en zien kan worden opgenomen en verstuurd naar familie en vrienden met verschillende apps. Helaas gaan ook haatzaaij, nepnieuws en complottheorieën online razendsnel rond.

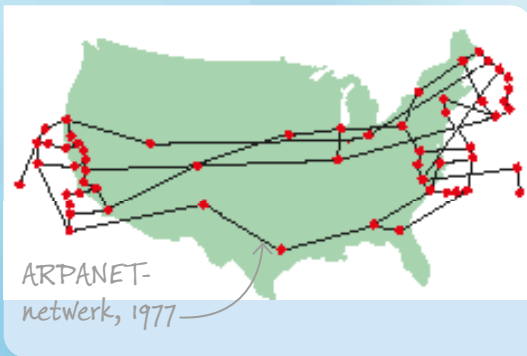
SOCIALE MEDIA

Op socialemediawebsites en -apps kunnen gebruikers hun eigen ideeën, nieuws, verhalen en gedichten delen. Met smartphoneapps kun je ook foto's, berichtjes en multimediacontent naar je vrienden sturen. Deze directe manier van communiceren is nooit eerder mogelijk geweest.

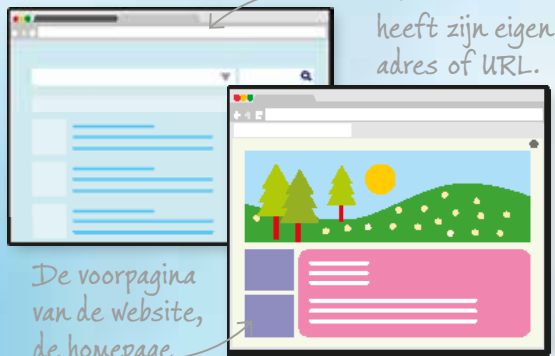
Je smartphonecamera neemt filmpjes op die je meteen kunt delen.

HET EERSTE INTERNET

Het internet kwam op in 1969, toen het Advanced Research Projects Agency Network (ARPANET) vier universiteiten aan de westkust van de VS met elkaar verbond via telefoonlijnen. In 1977 waren al veel meer plekken online. Nu geldt dat voor ruim de helft van de wereldbevolking.

WERELDWIJDE WEB

Het wereldwijde web, in 1989 uitgevonden door de Britse wetenschapper Tim Berners-Lee, is een mondiaal informatie-systeem op het internet. Elke locatie in dit systeem is een website, vaak met meerdere pagina's. De sites zijn verbonden via hyperlinks.

DE MASSA BEREIKEN

Sociale media zijn handig voor de bedrijfsmarketing, maar maatschappelijke en politieke organisaties gebruiken ze ook wel voor communicatie en organisatie. In 2020 werd een groot protest tegen president Loekasjenko in Belarus georganiseerd via een berichtenapp.

Livemuziek wordt opgenomen en later afgespeeld.

MEER DAN EEN TELEFOON

De eerste draagbare mobiele telefoon werd in 1973 ontwikkeld door Motorola, maar de eerste mobieltjes konden alleen bellen. Later kwamen daar sms en internet bij. De smartphone, een telefoon, computer, camera en muziekspeler in één, is er sinds 2007.

